EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (viies koda)

1. märts 2011 *

Kohtuasjas C-457/09,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Tribunal de première instance de Liège'i (Belgia) 29. oktoobri 2009. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 23. novembril 2009, menetluses

Claude Chartry

versus

Belgia riik,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja esimees J.-J. Kasel, kohtunikud M. Ilešič ja M. Berger (ettekandja),

kohtujurist: P. Mengozzi,
kohtusekretär: A. Calot Escobar,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

kuulanud ära kohtujuristi ettepaneku,

on andnud järgmise

määruse

1 Eelotsusetaotlus puudutab EL artikli 6 (Lissaboni lepingule eelnenud redaktsioonis) ja EÜ artikli 234 tõlgendamist.

2 Taotlus esitati C. Chartry ja Belgia riigi vahelises kohtuvaidluses seoses maksuküsimusega.

Õiguslik raamistik

3 6. jaanuari 1989. aasta eriseaduse Cour d'arbitrage'i kohta (*Moniteur belge*, 7.1.1989), mida on muudetud eelkõige 12. juuli 2009. aasta eriseadusega (*Moniteur belge*, 31.7.2009), artikkel 26 on sõnastatud järgmiselt:

„§ 1. Cour d'arbitrage teeb eelotsuse küsimustes, mis puudutavad:

[...]

3) olukorda, kus seadus, dekreet või põhiseaduse artiklis 134 nimetatud õigusnorm rikub II osa „Belglased ja nende õigused" artikleid ning põhiseaduse artikleid 170, 172 ja 191,

[...]

§ 2. Kui niisugune küsimus tõstatatakse kohtus, peab viimane paluma Cour d'arbitrage'il selle kohta otsuse teha.

Siiski ei ole kohus selleks kohustatud:

[…]

2) kui Cour d'arbitrage on juba lahendanud identse esemega küsimuse või kaebuse.

[…]

§ 4. Kui mõnes kohtus viidatakse sellele, et seadus, dekreet või põhiseaduse artiklis 134 nimetatud õigusnorm rikub mõnda põhiõigust, mis on samamoodi täielikult või osaliselt mõne põhiseaduse II osa normiga ning mõne Euroopa Liidu või rahvusvahelise õiguse normiga tagatud, siis on see kohus kohustatud esitama kõigepealt Cour d'arbitrage'ile eelotsuse küsimuse kooskõla kohta põhiseaduse II osa normiga.

Erandina esimesest lõigust ei kohaldata Cour d'arbitrage'ile eelotsuse küsimuse esitamise kohustust:

1) lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel;

[…]"

4 6. jaanuari 1989. eriseaduse Cour d'arbitrage'i kohta artikkel 28 näeb ette:

„Eelotsuse küsimuse esitanud kohtud ja kõik teised kohtud, kellel on palutud samas asjas otsus teha, on kohustatud kohtuvaidluse lahendamisel, mille raames esitati artiklis 26 viidatud küsimused, järgima Cour d'arbitrage'i otsust."

Vaidluse taust ja eelotsuse küsimus

5 C. Chartry, kelle elukoht on Belgias, töötas teavitajana ühes Belgias asutatud äriühingus, kelle tegevusala on kindlustatud isikute kaitse.

6 Pärast ühte läbiviidud kontrolli korrigeeris Belgia maksuhaldur C. Chartry poolt maksustamisaastate 1994, 1995 ja 1996 kohta deklareeritud tulusid ja arvutas C. Chartry poolt nende aastate eest tasumisele kuuluvate otseste maksude summa ümber. 1994. aasta eest täiendavalt määratud tulumaks tuli tasuda 18. veebruariks 1997, 1995. aasta eest täiendavalt määratud maks 18. septembriks 1997 ja 1996. aasta eest täiendavalt määratud maks 25. augustiks 1997.

7 C. Chartry esitas 11. veebruaril 1997 nende täiendavaid maksusummasid määravate otsuste peale vaided.

8 30. novembril ja 7. detsembril 2001 toimetati C. Chartryle kätte aegumise katkestanud maksuteated.

9 C. Chartry vaided olid jäetud maksuhalduri 17. oktoobri 2007. aasta otsusega suuremas osas rahuldamata.

10 17. jaanuaril 2008 esitas C. Chartry Tribunal de première instance de Liège'ile kaebuse. Oma kaebuses kinnitab ta, et Belgia õigusnormide kohaselt aeguvad otsesed maksud viie aasta jooksul alates nende tasumiseks määratud kuupäevast ning et viie aasta jooksul pärast seda kuupäeva, mis oli määratud temalt nõutava täiendava tulumaksu tasumiseks, ei ole Belgia tsiviilseadustiku artikli 2244 tähenduses aegumist katkestanud akti esitatud. Seoses talle 2001. aastal kätte toimetatud kahe maksuteatega viitab ta Belgia Cour de cassation'i kohtupraktikale, mille kohaselt ei ole vaidlustatud maksuvõla kohta kätte toimetatud maksuteatel tsiviilseadustiku artikli 2244 tähenduses aegumist peatavat mõju.

11 Belgia riik kinnitab oma vastuses, et 9. juuli 2004. aasta programmseaduse (*Moniteur belge*, 15.7.2004) artikli 49 kohaselt tuleb maksuteadet isegi selle vaidlustamise korral tõlgendada nii, et see on tsiviilseadustiku artikli 2244 tähenduses aegumist peatav akt.

12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et 7. detsembri 2005. aasta ja 1. veebruari 2006. aasta otsustes leidis Cour d'arbitrage, et 9. juuli 2004. aasta programmseaduse artiklil 49 on tagasiulatuv jõud, mis piirab kodanikele antud õiguslikke tagatisi, kuid see on õigustatud erakorraliste asjaoludega ning vajalik ülekaaluka üldise huvi tõttu.

13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et 9. juuli 2004. aasta programmseaduse artikkel 49 kujutab selle tagasiulatuva jõu tõttu endast seadusandja sekkumist käimasolevasse kohtumenetlusse, mida C. Chartryt puudutaval konkreetsel juhtumil ei saa põhjendada ülekaaluka üldise huvi nõude ja asjaomase isiku põhiõiguste kaitse õiglase tasakaaluga.

14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et teda takistab nendest kaalutlustest järeldusi tegemast eriseaduse Cour d'arbitrage'i kohta artikkel 26, mis põhimõtteliselt kohustab seda kohut, kelle menetluses sellele õigusnormile viidatakse – juhul, kui mõni õigusnorm rikub põhiõigust, mis on tagatud nii Belgia põhiseadusega kui ka Euroopa Liidu õiguse või rahvusvahelise õiguse normiga – esitama kõigepealt Cour d'arbitrage'ile eelotsuse küsimuse kõnealuse normi põhiseaduslikkuse kohta. Nimetatud artikli lõike 4 teise lõigu punkti 1 ja lõike 2 teise lõigu punkti 2 kohaselt see kohustus talle küll käesoleval juhul ei kehti, kuna Cour d'arbitrage on juba kahel korral kinnitanud, et 9. juuli 2004. aasta programmseaduse artikkel 49 on Belgia põhiseadusega kooskõlas. Samas takistavad need Cour d'arbitrage'i otsused teda siiski teostamast konkreetset ja tema menetluses oleva kohtuasja erilistele asjaoludele vastavat kontrolli.

15 Neil asjaoludel otsustas Tribunal de première instance de Liège menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [EL] artikliga 6 ning [EÜ] artikliga 234 on vastuolus see, kui selline siseriiklik seadus nagu 12. juuli 2009. aasta seadus, millega muudetakse 6. jaanuari 1989. aas-

ta eriseaduse Cour d'arbitrage'i kohta artiklit 26, kehtestab Cour constitutionnelle'ilt eelotsuse küsimise kohustuse juhul, kui siseriiklik kohus leiab, et maksukohustuslasest kodanik on tõhusast kohtulikust kaitsest, mis on tagatud [4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud] Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni [edaspidi„EIÕK"] artikliga 6, mis omakorda on ühenduse õigusesse üle võetud, ilma jäetud teise siseriikliku seadusega, st 9. juuli 2004. aasta programmseaduse artikliga 49, ilma et kõnealune kohus saaks viivitamata tagada ühenduse õiguse vahetult kohaldamise tema menetluses olevas kohtuvaidluses või saaks teostada välislepingule vastavuse kontrolli, kui Cour constitutionnelle on kinnitanud siseriikliku seaduse vastavust põhiseaduse II jaotisega tagatud põhiõigustele?"

Euroopa Kohtu pädevus

16 Kirjalikke märkusi esitanud Belgia ja Prantsuse valitsus ning Euroopa Komisjon väidavad, et Euroopa Kohus ei ole pädev esitatud küsimusele vastama.

17 Kontrollimaks Euroopa Kohtu pädevust, tuleb uurida esitatud küsimuse olemust.

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tahab oma küsimusega teada sisuliselt seda, kas EÜ artikliga 234 on vastuolus niisugune liikmesriigi normistik, mis ühelt poolt kohustab selle liikmesriigi kohtuid esitama küsimuse selle kohta, kas siseriikliku õiguse norm on põhiseadusega tagatud põhiõigusega kooskõlas, kõigepealt selle riigi põhiseaduslikkuse järelevalve kohtule ka niisugusel juhul, kui samal ajal tekib küsimus vaidlusaluse sätte kooskõlast põhiõigusega, mis on liidu õigusega täielikult või osaliselt tagatud, ning mis teiselt poolt muudab liikmesriigi põhiseaduslikkuse järelevalve kohtu

poolt seaduste põhiseadusele vastavuse küsimuses antud hinnangu nimetatud riigi kohtutele kohustuslikuks.

19 Sellega seoses on kohane meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt eeldab EÜ artikliga 234 kehtestatud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöösüsteemi toimimine liidu õiguse ülimuslikkuse tagamiseks seda, et liikmesriigi kohtul oleks igas menetlusetapis, mida ta sobilikuks peab, vabadus esitada Euroopa Kohtule kõik eelotsuse küsimused, mida ta vajalikuks peab (22. juuni 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-188/10 ja C-189/10: Melki ja Abdeli, EKL 2010, lk I-5667, punkt 52).

20 Täpsemalt tuvastas Euroopa Kohus, et EÜ artikliga 234 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis sätestavad siseriiklike seaduste põhiseadusele vastavuse kontrollimise vahemenetluse, kui sellise menetluse esmatähtsuse tagajärg on see, et nii enne põhiseaduslikkuse küsimuse edasisaatmist põhiseadusele vastavust kontrollivale liikmesriigi kohtule kui ka pärast selle küsimuse kohta tehtud kohtuotsust on kõigil teistel liikmesriigi kohtutel takistatud kasutada õigust või täita kohustust esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimusi (eespool viidatud kohtuotsus Melki ja Abdeli, punkt 57).

21 Samas tuleb meenutada ka seda, et kui Euroopa Kohtusse on pöördutud EÜ artikli 234 alusel, siis on Euroopa Kohus pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad nii EÜ asutamislepingu tõlgendamist kui ka liidu institutsioonide õigusaktide kehtivust ja tõlgendamist. Sellisel juhul piirdub Euroopa Kohtu pädevus vaid liidu õigusnormide analüüsiga (vt eelkõige 16. jaanuari 2008. aasta määrus kohtuasjas C-361/07: Polier, punkt 9, ja 12. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-339/10: Asparuhov Estov jt, EKL 2010, lk I-11465, punkt 11).

22 Mis puutub põhiõiguste kaitsest tulenevatesse nõuetesse, siis väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on need nõuded liikmesriikidele siduvad kõigil juhtudel, mil nad peavad kohaldama liidu õigust (vt eespool viidatud kohtumäärus Asparuhov Estov jt, punkt 13).

23 Ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta") artikli 51 lõige 1 sätestab, harta sätted on ette nähtud „liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral".

24 Seda piirangut ei muudetud ka Lissaboni lepingu jõustumisega 1. detsembril 2009, millest alates on hartal ELL artikli 6 lõike 1 alusel aluslepingutega samaväärne õigusjõud. See artikkel täpsustab, et harta sätted ei laienda mingil viisil liidu pädevust, mis on määratletud aluslepingutega.

25 Kuigi EIÕK artikli 6 lõikega 1 tagatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab, kujutab endast liidu õiguse üldpõhimõtet (vt eelkõige 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-385/07 P: Der Grüne Punkt Duales System Deutschland *vs.* komisjon, EKL 2009, lk I-6155, punktid 177 ja 178), mida on kinnitatud ka harta artiklis 47, ei ole eelotsusetaotluses esitatud ühtegi konkreetset asjaolu, mis võimaldaks tuvastada, et vaidluse esemel on seos liidu õigusega. Põhikohtuasjas Belgia kodaniku ja Belgia riigi vahel peetaval kohtuvaidlusel selle liikmesriigi territooriumil toimunud tegevuse maksustamise üle ei ole mingisugust seost mis tahes olukordadega, millele on viidatud EÜ asutamislepingu sätetes isikute, teenuste või kapitali vaba liikumise kohta. Lisaks ei puuduta nimetatud kohtuvaidlus ka nende siseriiklike meetmete kohaldamist, millega asjaomane liikmesriik rakendab liidu õigust.

26 Sellest järeldub, et Euroopa Kohus ei ole pädev käesolevale eelotsusetaotlusele vastama.

27 Neil asjaoludel tuleb kodukorra artikli 92 lõike 1 alusel konstateerida, et Euroopa Kohus ei ole ilmselgelt pädev Tribunal de première instance de Liège'i esitatud küsimustele vastama.

Kohtukulud

28 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) määrab:

Euroopa Liidu Kohus ei ole ilmselgelt pädev Tribunal de première instance de Liège'i (Belgia) esitatud küsimustele vastama.

Allkirjad